

N:o 84.

Af herr **Kennedy**, *angående skrifvelse till Konungen i fråga om åtgärder mot samhällsfientlig agitation.*

Som bekant har under de senast förflutna årtiondena en stark strid pågått mellan arbetsgifvare och arbetare. I syfte att tillförsäkra sig en bättre ekonomisk ställning och större friheter hafva arbetarne framställt och genomdrifvit en hel rad af önskemål, hvilkas realiserande fullständigt omgestaltat de i vårt land rådande arbetsförhållandena. Genom en kraftig organisation inåt och en intensiv agitation utåt hafva arbetarne under dessa strider kommit att framstå såsom den öfverlägsna parten, och det är först under de allra sista åren arbetsgifvarne lärt sig att upptaga kampen mot arbetarne med samma vapen som dessa. Af åtskilliga skäl har striden mellan kapital och arbete hittills hufvudsakligen utkämpats inom industriens område. De missförhållanden, som onekligen funnits, hafva där varit mest framträdande men å andra sidan också betydligt lättare att afhjälpa än på andra områden för ekonomisk verksamhet. Å de orter, där industri bedrifvits, har det för arbetarne varit lättare att organisera sig, och agitationen har där äfven funnit den lämpligaste jordmånen. Efter hand, som arbetsgifvareorganisationerna vinna ökad styrka, kan man dock förvänta, att de oupphörliga och för det nationella arbetet kraftförödande konflikterna å detta område så småningom skola minskas i antal, ehuru man dock på samma gång måste frukta, att de kraftmätningar, som komma att äga rum, i stället skola få större omfattning och kräfva längre tids förlopp, innan de kunna bringas till upphörande.

Bih. till Riksd. Prot. 1907. 1 Saml. 2 Afd. 1 Band. 59 Häft. (N:o 84).

Ser man till, huru förhållandena för närvarande gestalta sig i vårt land, kan man icke undgå att finna, att en stor fara hotar det svenska samhället, därest den pågående samhällsomstörtande agitationen alltjämt skall få ostördt pågå i de former den nu tagit. Denna till sin natur samhällsfientliga agitation riktar sig nämligen mot de flesta af samhällets institutioner och den skyr inga medel för att nå sitt mål: alla arbetares och funktionärens inordnande i den socialistiska organisationen. Bland militären bedrifves som bekant en ytterst kraftig och samvetslös agitation och dess frukter torde icke komma att uteblifva, därest icke kraftigare åtgärder mot densamma vidtagas än hvad hittills varit fallet.

Under den tid, manskapet står under fanorna, kan visserligen befälet i någon mån motverka den draksådd, som den förrådiska och samvetslösa ungsocialistiska propagandan utsår i de ungas sinnen, men när tjänstgöringstiden är avslutad och den militära disciplinens tvång upphör, skall i många fall landets värnpliktiga ungdom återkomma till hemmet icke uppfyllt af kärlek till fosterlandet och beredd att i nödens stund därför offra sitt lif utan förgiftad af fosterlandsförrådiska läror och fylld af hat till all auktoritet och samhällsordning. Och förvisso har man anledning befara, att det gift, som sålunda ingjutits af hänsynslös agitation, skall komma att sprida sig i vida kretsar af vårt folk, när de unga efter avslutad militär tjänstgöring vinna anställning inom andra grenar af statsförvaltningen. Den fara, som här hotar, borde sannerligen vara omfattande och stor nog att kalla alla fosterlandsälskande och tänkande män upp till kamp mot de samhällsomstörtande krafterna, och det ligger fara i dröjsmål. Så sker rekryteringen af befattningshafvarne vid kommunikationsverken nästan utslutande af uttjänta militärer, som under sin kapitulationstid blifvit systematiskt utbildade till ungsocialistiska agitatorer. Det tryck, som från agitatoriskt håll utöfvas särskildt på underbefälet, visar tydligt att den samhällsfientliga verksamheten bland militären innebär en fara, som är ännu större än den propaganda, som drifves bland arbetarne. Göras icke de kraftigaste ansträngningar att stäfja och med alla till buds stående medel bekämpa detta upplösningsarbete inom armén och flottan, skall det måhända icke dröja länge, innan större delen af vårt underbefäl står i dess tjänst. När man ser denna landsförrådiska agitation och de medel den använder, kommer man osökt att tänka på en blodtörstig vampyr, som med sina af hat genompyrda armar girigt suger ut blodet ur sitt offer och drager detta ner i det trask, där den älskar att dväljas. Ty förvisso beröfvar denna propaganda vårt land många krafter, som kunnat göra en

god insats i det nationella arbetet, men som nu i stället förledas att ställa sig under de samhällsfientliga och fosterlandsförrådiska makternas lydnad. Jämväl inom andra statsinstitutioner pågår en dylik ungsocialistisk propaganda, som helt visst uti sina konsekvenser kommer att visa sig mycket ödesdiger. Exempel saknas icke, hurusom inom vissa af våra kommunikationsverk de samhällsfientliga lärorna vunnit starkt insteg, och den tid torde icke vara aflägsen då dess anhängare mera ohöjdt komma att framträda med sina anspråk på förändringar uti de bestående förhållandena. Skall ett dylikt upplösningsarbete få ostördt pågå, dröjer det sannerligen icke länge, förrän de ansvarslösa socialistiska ledarne och agitatorerne kunna diktera arbetsvillkoren icke blott inom det industriella utan äfven inom andra områden. Och alltmera griper den samhällsupplösande propagandan omkring sig. Samma uppslitande strider, som hittills ägt rum inom industrien, synas nu skola öfverflyttas på ett fält, som förut i stort sedt varit för dem främmande. Under de senaste åren hafva arbetskonflikter börjat uppstå jämväl mellan de i jordbrukets tjänst anställda landtbruksarbetarne och deras arbetsgifvare. Med den hänsynslösa agitation, som för närvarande bedrifves bland jordbruksarbetarne i vissa delar af vårt land, har man helt säkert att emotse långvariga och förbittrade strider mellan jordbrukarne och de af dessa sysselsatta arbetarne. Hvilken fara detta skall innebära för vår modernärings lugna utveckling torde för enhvar ligga i öppen dag. De kampmedel, som stå industriens målsmän till buds i dessa strider, kunna icke i samma omfattning af jordbrukarne användas. Väl kunna dessa sammansluta sig i organisationer, som lämna medlemmarne ekonomiskt understöd, men det kraftigaste medlet att möta en partiell strejk, nämligen lockouten, står dem ej till buds. En fabrik kan stängas och driften för en tid inställas, men en dylik åtgärd kan jordbrukaren icke vidtaga. Själfva arbetets art förbjuder detta. De flesta och viktigaste förrättningar inom jordbruket måste med nödvändighet vidtagas på bestämda tider och kunna icke uppskjutas utan de mest vidtgående följder, utan oerhörd skada å gröda, kreatursbesättning m. m. och således utom stor nationalekonomisk förlust äfven medföra svårersättliga eller minskade förluster för den enskilde. En lockout från jordbrukarnes sida är en omöjlighet. För att de med framgång skola kunna upptaga kampen mot arbetarne och med kraft kunna tillbakavisa alla de mer eller mindre obefogade anspråk, som framställas, kräfväs andra vapen. Att sådana äro nödvändiga ligger i öppen dag.

Å landsbygden fortgår nämligen för närvarande en agitation, som i hänsynslöshet icke lämnar något öfrigt att önska. Öfverallt, där någon utsikt finnes att kunna påverka de lättrogna och mången gång om förhållandena okunniga arbetarne och hos dem uppväcka missnöje med deras ställning, är den aflönade socialistiska reseagitatorn framme och drifver sitt ofog. Agitationen går icke blott ut på att hos landbruksarbetarne väcka förhoppningar om fördelar, som äro omöjliga att realisera, utan afser framförallt att hos dessa inplanta misstroende och hat mot arbetsgifvaren, hvilken framställes såsom representanten för de samhällliga orättvisorna. Genom hot och lockelser af allahanda slag söka agitatorerna förmå arbetarne att ingå i de socialistiska organisationerna, och enahanda medel användas för att hindra arbetsvilliga personer att åtaga sig dem erbjudet arbete. Många exempel finnas, hurusom äfven direkta mutor erbjudits för att därigenom förmå arbetarne att bryta gjorda öfverenskommelser. En på detta sätt bedrifven agitation måste urarta till ett verkligt skräckvälde. Huru förhållandena äro å de platser, där detta upphetsningsarbete bedrifves, kan endast den beskrifva, som sett det på närmare håll och varit utsatt för dess verkningar.

Att denna trafik icke bör få ohindrad fortgå, därom kan efter mitt förmenande icke något tvifvel råda. Gifvet är, att det ligger mycket som är berättigadt och värdt beaktande i landbruksarbetarnes kraf på bättre arbetsvillkor, i deras sträfvan att höja sig i ekonomiskt och intellektuellt afseende, men deras ofta nog alltför högt tilltagna löneanspråk och deras inordnande under en partiorganisation, som utan närmare kännedom om de för jordbruket egendomliga arbetsförhållandena hänsynslöst drifver dem fram i förbittrad och förbittrande kamp mot deras arbetsgifvare och som därvid ofta ledes af egennytta, för arbetarnes verkliga fördel främmande syften. Skall arbetsro kunna vinnas och för det svenska jordbrukets bestånd och vidare utveckling möjliga arbetsvillkor fortfarande äga rum i vårt land, böra därför ofördröjligen sådana åtgärder vidtagas, som äro ägnade att i någon mån stäffa det allt mer och mer öfverhandtagande socialistiska ofoget, och om väl afvägda åtgärder vidtagas, torde det icke vara alldeles omöjligt att komma denna samvetslösa agitation till lifs eller åtminstone hämma dess framfart. I själfva verket är det nämligen endast ett jämförelsevis ringa, men ytterligt energiskt och hänsynslöst fåtal personer, som drifver denna propaganda, leder organisationerna och styr den stora massan, som till största delen utgöres af i det stora hela indifferent personor. Detta fåtal agitatorer utöfva ett sannskyldigt skräckvälde och såväl

myndigheterna som arbetsgifvarne falla oftast undan för deras oblyga fordringar. Att med den nu rådande lagstiftningen på ett fullt effektivt sätt motarbeta denna agitation synes icke vara möjligt, äfven om åtskilligt mera skulle kunna uträttas än hvad för närvarande är fallet. Genom undfallenhet och en alltför långt drifven försiktighet lämna vederbörande myndigheter hvarken arbetsgifvarne eller de arbetsvilliga arbetarna det skydd de i så hög grad behöfva. Särskildt är detta fallet på landsbygden, där förhållandena oftast äro sådana, att arbetsgifvarne och de arbetsvilliga stå snart sagdt utan allt rättsligt skydd mot den samhällsfientliga agitationen i dess olika former. Det klasshat, som under många år förkunnats och framkallats af dessa agitatorer, och det upphetsningsarbete, som af dem under åratals mer eller mindre öppet bedrifvits, har, såsom tidningarna vid flera tillfällen under de senare åren haft att omförmäla, ledt till oroligheter af ingalunda oskyldig art. Att arbetarne därvid låtit förleda sig att begå excesser, satt sig öfver icke blott arbetsgifvarnes utan äfven polismyndigheternas påbud, begått hemfridsbrott och föröfvat öfvervåld, därtill kan enligt min uppfattning en icke ringa anledning sökas i det lindrigast sagdt bristfälliga skick, hvarpå vårt polisväsen är ordnadt, särskildt på landsbygden.

För att den samhällsfientliga propagandan icke skall få ostördt pågå till men för landets arbetsro kräfvades med nödvändighet, att det allmänna med större kraft och målmedvetenhet ingriper och reagerar mot densamma. Efter mitt förmenande kan det icke bestridas, att det sätt, hvarpå landtpolisen för närvarande är organiserad, lämnar ofantligt mycket öfrigt att önska. Under Konungens befallningshafvande såsom högsta polismyndighet i länet utgöres den ordinarie landtpolisen af kronofogdar, länsmän och fjärdingsmän, hvarjämte för särskilda, mera tätt befolkade orter, såsom i municipalsamhällen eller vid industriella anläggningar och dylikt, äro anställda extra polismän. Uti en del län finnas därjämte landsfiskaler, men dessa kunna knappast räknas till den egentliga landtpolisen, då deras åligganden beträffande brottmål endast är ett åklagarkall.

Fjärdingsmännens åligganden beträffande de egentliga polisgöromålen äro af föga betydelse. De bestå endast uti att till länsmannen eller kronofogden inberätta begångna gröfre brott eller förbrytelser mot allmän ordning och säkerhet samt lämna den laga handräckning, som vid sådana tillfällen påkallas, äfvensom att enligt föreskrift af kronofogde eller länsman biträda vid personers häktning samt att lämna vederbörande erforderlig handräckning för lösdrifvares anhållande. Då, såsom kändt är, in-

nehafvarne af fjärdingsmannabefattningarna i allmänhet sakna hvarje slags polisutbildning, är det uppenbart, att man icke från deras sida kan påräkna något mera effektivt polisskydd. Skola fjärdingsmännen kunna fylla en sådan uppgift, måste hela institutionen omskapas till en verklig kår af i polisyrket utbildade och med nödiga befogenheter utrustade personer. Uti vissa län har en början gjorts till en bättre sakernas ordning genom införandet af ridande polis. Men för att denna skall få verklig betydelse kräfvades icke blott, att den skall hafva i uppdrag att uppspana och beifra redan begångna brott utan framför allt beklädas med sådana befogenheter att den kan bereda landets laglydiga befolkning skydd mot den allt mer och mer öfverhandtagande samhällsfientliga propagandan.

Hvad kronofogdar och länsmän beträffar, så kunna mot dem såsom polismän riktas enahanda anmärkningar som mot fjärdingsmannainstitutionen. De äro nämligen i regel i saknad af all verklig polisutbildning. Härtill kommer, att de i hög grad äro betungade af en mängd utom polisväsendet liggande tjänstegöromål, hvilka hindra dem att taga någon mera ingående befattning med polistjänsten. Denna mångfald af andra göromål är gifvetvis i hög grad menlig för dessa polismän ej blott under deras utbildning för deras blifvande kall utan ock sedermera, i det att verksamheten ej kan blifva så hufvudsakligen riktad på polistjänsten som önskligt är för vinnande af erforderlig öfning i spanings- och detektivtjänst. Då härtill kommer, att dessa tjänstemän äro i sin verksamhet bundna vid tjänstgöringsdistriktet, är det uppenbart, att vid sidan af kronofogde- och länsmansinstitutionerna bör inrättas en verklig polismyndighet, hvars verksamhet göres oberoende af nämnda tjänstehafvare och deras distrikt. Den mest verksamma anordningen i sådant hänseende vore, att för landet liksom för städerna hvarje distrikt kunde regelbundet öfvervakas af en poliskår, hvilken stode direkt under Konungens befallningshafvande och icke hade något med kronofogdarne och länsmännen att göra. Med inrättandet öfver hela landet af en för sådant ändamål lämpad ridande poliskår af omkring 300 å 400 man med utbildadt befäl skulle man kunna vinna, att ett verkligt och omfattande polisskydd bereddes rikets landsbygd, på samma gång man dessutom därigenom skulle få en för landets försvar synnerligen värdefull med de lokala förhållandena väl förtrogen spaningskår.

Därest en dylik anordning blefve genomförd och de nya polisorganen beklädades med befogenhet att ingripa öfverallt, där störande uppträden och oordningar förefallit eller kunde befaras komma till utbrott, skulle efter mitt förmenande det nuvarande osäkerhetstillståndet å landsbygden i väsentlig

grad minskas. Gifvet är emellertid, att man inte kan slå sig till ro endast härmed. Äfven andra medel måste tillgripas för att få ett slut på denna agitation, som hotar att undergräfvat samhällets bestånd, om den ej stäcker i sin framfart. Statens plikt är att ägna sin omsorg åt att laglydnad, ordning och säkerhet äro inom landet rådande. Det måste för statsmakterna framstå såsom en bjudande plikt att med alla till buds stående medel bekämpa den samhällsfientliga propagandan i alla dess olika former. Att mycket härvid är att uträtta på lagstiftningens område, ligger i öppen dag. Det synes nämligen vara uppenbart, att många betänkliga luckor förefinnas i vår strafflagstiftning, hvilka göra att åtskilliga handlingar, hvilka kunna innebära en grof kränkning af den enskildes rätt, icke kunna för närvarande beifras. Med den tolkning domstolarna gifvit åt strafflagens bestämmelser om hemfridsbrott, har en egendomsägare icke någon möjlighet att lagligen förhindra personer att tränga in i hans inhägnade trädgård eller park eller därifrån aflägsna honom. Ja, till och med en närvarande polisman anser sig icke hafva befogenhet att ingripa. En sådan begränsning af begreppet hemfrid gör denna i många fall illusorisk. Äfven vid förrättningar, som verkställas på Konungens befallningshafvandes förordnande, kan man få se, hurusom strejkande arbetare, hälsade af agitatorerna, stormande ingripa, utan att de närvarande förrättningsmännen anse sig hafva rätt att häremot vidtaga några åtgärder. Ett nyligen inträffadt fall har på ett synnerligen eklatant sätt visat, huru bristfälligt organiserad vår landtpolis är och huru litet den förmår att uträtta, när det verkligen gäller. Jag syftar härvid på de lyckligtvis hittills enastående oroligheterna i norra delen af vårt land, där myndigheterna icke vidtagit några åtgärder för att möta de oroligheter, man kunnat hafva anledning antaga icke skulle uteblifva, och därför i ännu högre grad, än hvad annars kunnat vara fallet, visat sig vara alldeles ur stånd att med egna till buds stående medel återställa ordningen och upptäcka och till straff befordra våldsverkarna. Grannlagenheten hindrar mig och grundlagen förbjuder mig att här anföra alla de drastiska exempel, som skulle kunna andragas. De äro för öfrigt af enhvar så kända, att något ytterligare omnämmande här ej kan vara erforderligt.

Af hvad jag ofvan anført torde framgå, att förhållandena för närvarande äro sådana, att ett skyndsamt ingripande är af nöden, därest man skall blifva i stånd att stäcka den pågående samhällsfientliga agitationen. I hvilka former detta ingripande bör ske, och hvilka medel som böra anlitas, tilltror jag mig icke att nu angifva. Det synes mig endast vara

uppenbart, att något måste göras och göras snart. Med den inblick i förhållanden jag kommit att få, har jag känt det som en bjudande plikt att fasta Riksdagens uppmärksamhet å denna sak och därigenom för min del hafva gjort hvad på mig ankommer för att rättelse må vinnas uti berörda missförhållanden; och jag finner mig så mycket mera böra göra detta, som jag genom inhämtade upplysningar och ett noggrant studium af dessa förhållanden fått den bestämda öfvertygelsen, att vi inom en helt nära liggande framtid i annat fall hafva att emotse sådana oroligheter, som knappast kunna betecknas annorlunda än som inbördes krig. Vidtagas icke erforderliga åtgärder för att förebygga en sådan olycka, då drabbar ansvaret därför statsmakterna och hela folket.

På grund af hvad jag sålunda anfört, får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte uti skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa en allsidig utredning angående de åtgärder, som böra vidtagas till förhindrande af den samhällsfientliga agitationen bland vårt folk, och härvid särskildt taga i öfvervägande hvad som kan åtgöras för att landsbygden må komma i åtnjutande af ett verkligt och effektivt polis-skydd, samt därefter för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill denna utredning kan gifva anledning.

Stockholm den 25 maj 1907.

James Kennedy.